

XVI. KURENDA SZKOLNA.

1862.

L. K. 2613.

Krótką nauka gospodarstwa wiejskiego dla użytku po szkołach parafialnych i trywialnych.

Ciąg dalszy do Kur. szkol. XIV.

GOSPODARSTWO.

Nauka 2.

O rodzajach ziemi.

Pyt. Z czego powstała ta warstwa ziemi, którą obrabiamy lub z której korzyści n. p. w lasach, na łąkach ciągniemy..?

Odp. Ta warstwa ziemi powstała z wietrzałych lub rozbitych kamieni, z próchniałych i z przegniłych części zwierzęcych, co się dzieje przez wpływ powietrza, wody, ciepła i zimna i z namułu, z dna morza piaszczystego....

Uwaga dla nauczyciela.

Każde prawie pytanie trzeba dzieciom wiejskim obszerniej objaśniać, lecz tych objaśnień tu i owdzie umieszczać nie będziemy, aby przez to Nauczycieli do własnego zastanawiania i nauczania się zachęcić, a pilnym do pracy, zasługi i nadgrody podać sposobność. I tak przy tém pytaniu należałoby dzieciom objaśnić, jak n. p. woda myje i rozbija skały, kamienie po rzekach, — jak ciepło rozsadza ziemię — i t. p.

Pyt. Jakież są zatem główne pierwiastki skalne, czyli kamienne, z których się ta powierzchnia ziemi składa?

Odp. Główne pierwiastki skalne, z których się ta powierzchnia ziemi składa, są: piasek, glina i wapno.

Pyt. Z czego powstaje, piasek? — glina? — wapno? —

Odp. Piasek powstaje ze skał i kamieni piaszkowych (z piaskowca); glina z łupka gliniastego; czy to żółtego, czy popielatego, czy inakszego; — wapno zaś i margiel z kamienia wapiennego.

Pyt. A cóż powstaje z przegniłych i ze spróchniałych części zwierzęcych i roślinnych?

Odp. Z przegniłych i z spróchniałych części zwierzęcych i roślinnych, jako to: z odchodów bydłych, z kości, ścierva, ze słomy, z liści, iglic, darni, mehu, i t. p. po-

wstaje *pruchnica*, czyli tak zwany *humus*, to jest ziemia czarnawa i pulchna, która rolę uprawia, i jest niezbędnym warunkiem jęj urodzajności. a)

Że słoma, liście, iglice, mech, darnie jako ściołka pod bydła, używane, daje *nawóz* a nawóz uprawia ziemię, rzeczą jest wiadomą.

Tu Nauczyeiel może dzieciom kawałek miękkiego piaskowca, kawałek łupka gliniastego, lub czystęj gliny, kawałek wypalonego, a nie gaszonego wapna, garść dobrze spruchniałego drzewa, jakie w kadłubach starych wierzb wyszukać łatwo i takąż samą ilość dobrze przegniłego i sproszkowanego nawozu popokazywać, i uwagę ich na to zwrócić, jak z tych pierwiastkowo nieurodzajnych części, urodzajna ziemia powstać może. By je o tēm naocznie przekonać, połucze piaskowiec na piasek, i razem z wapnem i z próchniałem drzewem i z proszkowanym nawozem wsypie do szklanego naczynia, n. p. do szklanki lub flaszki, i naleje na to tyle wody, aby się wapno wygasiło, i łupek rozpuścił, a jak się to stanie, odstawi na niejaki czas, aż się wszystko podstoi, potem odleje zbyteczną wodę, a pozostałe części dobrze wybełkocze, i to bełkotanie codziennie powtarzać będzie, aby części między sobą pomieszane steżały i oschły, a tę tak wymieszaną i oschłą bryłę, już dzieciom jako urodzajną ziemię przedstawić może.

(C. d. n.)

S p i s

rzeczy w 16. kurendach szkolnych r. 1862. znajdujących się.

	kur.	str.
Alphabet das bewegliche im Preise erhöht	III.	9
» » » polnische um 30 fr. theurer	VII.	27
» » » und der Temskische Anschauungsunterricht für jede Schule anzuschaffen.	XII.	47
Belehrung für die Lehrer, die zugleich Organisten und Meßner sind	VIII.	26
Bilder der Heiligen in Großfolio, wohlfeile, in Biala nun in Bielitz	IV.	13
» religiöse und Legenden	VII.	20
Dzieciństwo św. Jezu dzięki składa za datki, zachęca na nowo, zeszyt sprawozdania z r. 1859. i t. d.	II.	6
Erdbloben mit poln. Texte	VII.	46
Geschichte der Offenbarung des A. T. für die III. Gymnastikklasse I. Theil	XIII.	51
Hauptschule mit 4. Klassen in Mikołajów bewilligt	XIII.	52
Języka niemieckiego w szkołach głównych kiedy uczyć?	VII.	25
Konferenz-Vortrag über die Frage: Welcher Unterschied besteht zwischen der Lautier- und Buchstabiermethode und welcher von beiden gebürt der Vorzug?	V.	17

a) Na słowo „humus“ nie mamy ściśle odpowiedniego wyrazu, i dla tego na oznaczenie najlepszej urodzajnej ziemi, która po największej części, ze spruchniałych powstaje roślin, użyjemy wyrazu „pruchnica“, bo ten wyraz najlepiej jeszcze pojęciu rzeczy odpowiada.

	kur.	str.
Kościółek S. Wojciecha potrzebuje wsparcia	XV.	60
Konkurs na pomocnika z dwurocznym adjuturum 84. zhr. w Rzeszowie i Sanoku	II.	7
Liederbuch für Volksschulen	IX.	36
Macher Dr. Schulrath in Krakau	XII.	45
Małżeństwo zabronione którym Urzędnikom rachunkowym?	XV.	59
Nauka relig. z oglądu — Chorągwie	I.	4
Dzwony	II.	7
Cmentarz	III.	11 12
Nauka o gospodarstwie wiejskiem	XIV. XVI.	53 61
Nietykalność i nieodpowiedzialność członków Rady Pań. i Sejmów	III.	12
Normale hinsichtlich des Privatstudiums der Bernardiner Kleriker	IV.	16
Norm für den Unterricht in der Volksschule	X.	37
Ogłoszenie dzieł: „Kurze Reichs- und Länderkunde des Kaiserthums Oesterreich“ w polskim i niemieckim języku	II.	5
„Przyjaciel pszczoł“ po 1 zhr.	II.	5
Methodenbuch für die poln. Siebel	VII.	25
Mosaische Religionslehre für die III. u. IV. Klasse	VII.	25
Dziełka religijne nowe	XII.	46
„Der Musterwirth, die Mustergemeinde“	XII.	47
„Die essbaren und giftigen Schwämme“ in poln. u. ruth. Sprache	XII.	47
„Pierwsze zasady gramatyczne języka polskiego“	XII.	47
Leitfaden zum rationellen Betriebe der Bienenzucht	XIII.	51
„Prawdy nad prawdami“ JX. Gondka	VII.	28
1 egzemplarz obrazków ŚŚ. Pańskich	XIV.	56
Podział c. k. Namiestnictwa Lwow. na 2 c. k. Rządy krajowe sobie niepodległe i przywrócenie Obwodu Wadowskiego	VI.	21
Pogorzelcy miasteczka Tarnobrzegu pospolicie Dzikowa proszą o wsparcie	IX.	34
Portrety naj. Pana do nabycia w Wiedniu	IV.	14
Posady nauczycielskie opróżnione: w Latoszynie, Luszowicach, Gnojui- ku, Ryczowie	I.	3
w Grywałdzie i Grybowie	II.	17
w Szczucinie	III.	11
w Suchy	IV.	15
w Oświęcimie	VII.	27
w Ślemieniu	V.	20
w Nowymtargu	VI.	24

	kur.	str.
posady nauczycielki „ w Białej	XII.	48
„ nauczyciela „ w Jazowsku i Polance	XV.	60
Präparandenkurs (zweijähriger) zu Staniątki	V.	19
Preparanda z dwurocznym kursem w Jarosławiu	I.	2
Prüfungstermine an den Volksschulen den H. H. k. k. Bezirksvorstehern frühzeitig anzuzeigen	IV.	13
Sadzenie i pielęgnowanie drzewek różnego gatunku zaleca się	III.	9
Schulbegünstigung für den Nachwuchs des Karmeliten-Ordens	XII.	45
Schulbothe (der oesterreichische) wird neuerdings anemphohlen	I.	1
Schulversäumniß-Ausweise frühzeitig vorzulegen	VII. XII.	25 45
Stapel dla niektórych przedmiotów nałożony lub podwyższony	XV.	57
Supplenten der Paralelklassen an Hauptschulen begünstigt	IV.	13
Słownika niemiecko-polskiego dla księgozbiorów szkół głównych i niektórych trywialnych 70. egzemplarzy	VII.	27
Steindruckerei (die) des H. Klimek in Bielitz übernimmt die Heraus- gabe der Heiligenbilder vom H. Laszkiewicz in Biala u. über- mittelt 2. Bildermuster sammt Kreisnote	XII.	48
Unfähig erklärt: Cybulka Franz, Walter Wenzel, Schram Josef, Matze- nauer Karl	XII.	46
Unterrealschule mit 3. Klassen u. eine 4. klassige Mädchen-Hauptschule in Stryj	XIII.	52
Volkfreund (der) sucht Pränumeranten	I.	2
Weisung (hohe) wegen der Ex-Militäristen	IX.	35
Wezwanie do zbierania różnych i hojnych składek na nieszczęśliwych mieszkańców nad Wisłą	III.	9
„ do składowi na zatopionych w Austrii, Tyrolu, Czechach, Morawie, i Węgrzech	IV.	15
Zakres władzy dla W. c. k. komisji Namiest. krak. rozszerzony	XII.	49

Z Konsystorza Biskupiego.

Tarnów dnia 31. Grud. 1862.

Józef Alojzy,
Biskup Tarnowski.

Jan Figwer,
Kancelarz prow.